

บทวิจารณ์หนังสือ : แนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
Book Review: Concepts for Improving Education Quality

ณัฐพงษ์ มะลิซ้อน

Natthapong Malison

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Phranakhon Rajabhat University

จันทิมา วนาจรดล

Jantima Wanajondon

นักวิชาการอิสระ

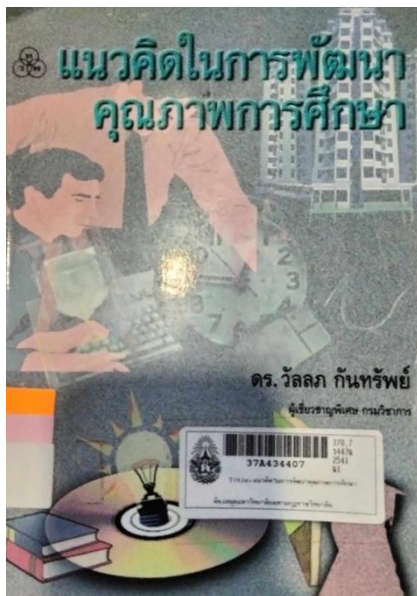
Independent Scholar

E-mail: nuthapong.malison@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 23 ธันวาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 31 ธันวาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 31 ธันวาคม 2567

ผู้เขียน : ดร.วัลลภ กันทรทรัพย์

สำนักพิมพ์ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

พิมพ์ครั้งที่ : 1

ปีที่พิมพ์ : 2541

จำนวนหน้า : ความหนา 97 หน้า

จำนวนบท 4 บท

ISBN: 974-08-4419-7

1. บทนำ

หนังสือ “แนวทาง และกลยุทธ์ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพ” เป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญในการทำ ความเข้าใจแนวทาง และกลยุทธ์ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในประเทศไทย หนังสือเล่มนี้ได้

นำเสนอแนวคิดที่ครอบคลุมถึง การวิเคราะห์ การวิจัย การประเมินผล รวมถึงบทบาทของผู้บริหารในพัฒนาโรงเรียน และสถานศึกษา เนื้อหาถูกนำเสนอในลักษณะที่เป็นระบบ หนังสือเล่มนี้มีจุดมุ่งหมายในการสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกระดับ ตั้งแต่การวางแผนนโยบายการศึกษา การปรับปรุงหลักสูตร ไปจนถึงการพัฒนาศักยภาพของครู และนักเรียน ผู้เขียนได้รวบรวมข้อมูล และประสบการณ์จากการทำงานทางวิชาการมายาวนาน มานำเสนอเป็นข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติที่ผู้อ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของตนเอง ความสำคัญของหนังสือเล่มนี้อยู่ที่การเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการใช้การวิจัย และการประเมินผลเป็นเครื่องมือสำคัญในการตัดสินใจเชิงนโยบาย และการพัฒนาการศึกษา นอกจากนี้ ยังชี้ให้เห็นถึงบทบาทของครู และผู้บริหารที่ต้องเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการเรียนรู้อันอยู่ในโรงเรียนให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงในสังคม และเศรษฐกิจ

หนังสือ "แนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา" จึงเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าสำหรับนักการศึกษา ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องการพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และวิธีการใหม่ ๆ ในการเรียนการสอนที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ ในบริบทของแต่ละสถานศึกษา

2. การวิเคราะห์วิจัย

การวิเคราะห์ และการวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้เราสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ หนังสือเล่มนี้ได้เน้นถึงความสำคัญของการวิจัยทางการศึกษา โดยมองว่าเป็นรากฐานของการพัฒนาระบบการศึกษาในทุกระดับ ตั้งแต่การพัฒนานโยบายการศึกษา ไปจนถึงการปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียน ผู้เขียนกล่าวถึงวิธีการวิเคราะห์ และวิจัยที่ถูกต้องเป็นขั้นตอน ที่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ การวัดผล และการประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

นี่นะหรือคือปัญหา : หนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษา ซึ่งผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่าปัญหาในเชิงการศึกษานั้นไม่ได้มาจากเพียงปัจจัยเดียว แต่เป็นผลมาจากหลายปัจจัยที่ซับซ้อน ตั้งแต่ นโยบายการศึกษาที่ไม่เข้ากับบริบทของสถานศึกษา ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา ไปจนถึงการขาดการสนับสนุนด้านทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ ผู้เขียนได้วิเคราะห์ว่าปัญหาเหล่านี้เป็นเรื่องที่ต้องการการวิจัยอย่างจริงจัง เพื่อหาคำตอบที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ นอกจากนี้ ยังชี้ให้เห็นว่าปัญหาที่ไม่ได้รับการวิเคราะห์อย่างถูกต้องจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะยาว

นักวิเคราะห์เขาทำอะไรกัน : ผู้เขียนได้อธิบายถึงบทบาทของนักวิเคราะห์ทางการศึกษาอย่างละเอียด นักวิเคราะห์จะต้องมีทักษะในการตั้งคำถาม และมองปัญหาอย่างเป็นระบบ จากนั้นใช้ข้อมูลที่ได้มาในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาทางออกที่เหมาะสม กระบวนการวิเคราะห์นี้ต้องอาศัยทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งนักวิเคราะห์ต้องสามารถตีความข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เขียนเน้นถึงความสำคัญของการวิเคราะห์ที่ละเอียด และครอบคลุมในทุกด้าน เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถิติ การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียน และการวิเคราะห์การปฏิบัติของครูในห้องเรียน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้สามารถวางแผนการพัฒนาได้อย่างถูกต้อง

การประเมินคุณค่าของงานวิจัย : ในส่วนนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงการประเมินคุณค่าของงานวิจัย ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการวิจัยทุกประเภท การประเมินนี้ไม่ใช่เพียงการตรวจสอบว่าแนวทางวิจัยถูกต้องหรือไม่ แต่ยังคงครอบคลุมถึงการพิจารณาว่าผลการวิจัยมีความหมายต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างไร ผู้เขียนเน้นว่าการวิจัยที่ดีไม่ใช่เพียงแค่การตอบคำถามเชิงทฤษฎี แต่ยังสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา การประเมินคุณค่าของงานวิจัยยังรวมถึงการดูว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยนั้นสามารถนำไปแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้หรือไม่ และผลลัพธ์เหล่านั้นจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาในระยะยาว

ผู้บริหารกับการวิจัยในสถานบัน : หนังสือเล่มนี้ยังได้กล่าวถึงบทบาทสำคัญของผู้บริหารในกระบวนการวิจัย ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการวิจัยในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรในโรงเรียนมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการสอน และการเรียนรู้อการวิจัยในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะไม่เกิดขึ้นได้หากขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร ทั้งในด้านทรัพยากร เวลา และการสร้างแรงจูงใจ นอกจากนี้ ผู้เขียนยังเสนอว่าผู้บริหารควรมีบทบาทในการประเมิน และใช้ผลการวิจัยเพื่อปรับปรุงนโยบาย และวิธีการปฏิบัติงานในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

3. การสร้างสรรค์ลักษณะนิสัยผู้เรียน

ความสำคัญกับการสร้างสรรค์ลักษณะนิสัยของผู้เรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากมองว่าการพัฒนาไม่เพียงแต่มุ่งเน้นไปที่ความรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีที่สามารถติดตัวผู้เรียนไปตลอดชีวิต การพัฒนานิสัยเหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญในการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต ซึ่งหนังสือเล่มนี้ได้เสนอแนวทางที่มีความเป็นระบบ และสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในบริบทของการศึกษา

สร้างนิสัยรักการอ่านให้นักเรียน : หนึ่งในประเด็นหลักที่หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงคือการสร้างนิสัยรักการอ่าน ผู้เขียนได้เสนอวิธีการต่าง ๆ ในการปลูกฝังความรักในการอ่านให้กับนักเรียน โดยให้ครู และสถานศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่าน เช่น การจัดห้องสมุดที่มีหนังสือที่หลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการอ่าน

คำถามเชิงพัฒนา : การตั้งคำถามเชิงพัฒนาเป็นอีกแนวคิดที่ผู้เขียนกล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้ โดยผู้เขียนเน้นว่าการตั้งคำถามที่ท้าทาย และกระตุ้นความคิดเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนานิสัยการคิดอย่างมีวิจยารณญาณของผู้เรียน คำถามเหล่านี้ไม่เพียงแต่ทำให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาทักษะทางสังคม

จริยธรรมกับพฤติกรรมด้านคุณลักษณะ : ผู้เขียนได้กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรม และการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีในตัวผู้เรียน โดยมองว่าการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีของผู้เรียนไม่ได้เกิดขึ้นจากการสอนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมาจากการเป็นแบบอย่างที่ดีของครูและการมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรม ผู้เขียนแนะนำว่าควรมีการจัดกิจกรรมที่สร้างจริยธรรมให้กับนักเรียน

แนวการวัดพฤติกรรมด้านคุณลักษณะ : หนึ่งในประเด็นที่น่าสนใจของหนังสือเล่มนี้คือการวัดพฤติกรรมด้านคุณลักษณะ ซึ่งผู้เขียนได้เสนอแนวทางในการวัด และประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนที่เป็นตัว

บ่งชี้ของคุณลักษณะต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น การประเมินนี้ไม่ได้พึ่งพาการวัดผลในเชิงตัวเลขหรือเกณฑ์การให้คะแนนแบบทั่วไปเท่านั้น

4. การประเมินและการพัฒนาในโรงเรียน

การประเมิน และการพัฒนาโรงเรียน โดยมุ่งเน้นถึงการทำให้กระบวนการประเมินมีความเป็นระบบ และมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน ในหนังสือมีการวิเคราะห์ และเสนอแนะแนวทางการประเมินที่ครอบคลุมหลายด้าน ตั้งแต่การประเมินร่างโครงการ การประเมินตนเอง และบทบาทของผู้บริหาร ในการพัฒนาโรงเรียน แนวคิดที่นำเสนอมีความครอบคลุม และเจาะลึก

การประเมินร่างโครงการ : ผู้เขียนชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการประเมินร่างโครงการ ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกในการพัฒนาหรือปรับปรุงโครงการต่าง ๆ ในโรงเรียน ผู้เขียนแนะนำให้ใช้เกณฑ์การประเมินที่รัดกุม และเป็นระบบในการประเมินโครงการ ซึ่งรวมถึงการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน และตรวจสอบได้ การกำหนดทรัพยากรที่จำเป็น และการตรวจสอบความเป็นไปได้ของการดำเนินโครงการ หนังสือเล่มนี้เสนอแนวทางที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร และผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดทำโครงการ

มาประเมินตนเองกันเถอะ : แนวคิดเรื่องการประเมินตนเองถือว่าเป็นประเด็นสำคัญในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้เสนอให้โรงเรียน ครู และนักเรียนมีการประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เห็นจุดแข็ง และจุดอ่อน ที่ต้องการการพัฒนา ผู้เขียนเชื่อว่าการประเมินตนเองจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับบุคคล และองค์กร การประเมินตนเองยังเป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้เรียน และครูมีความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น

การประเมินตนเองกับการนิเทศภายใน : ผู้เขียนได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเองกับการนิเทศภายใน โดยชี้ว่าการนิเทศภายในนั้นไม่ควรเป็นเพียงการตรวจสอบหรือการสั่งการจากผู้บริหาร แต่ควรเป็นการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการประเมินตนเอง และพัฒนาตนเอง การประเมินตนเองจะช่วยให้ครูสามารถมองเห็นการพัฒนาของตนเองอย่างชัดเจน และตรงประเด็น ทำให้การนิเทศภายในสามารถปรับปรุงการเรียนการสอน

การพัฒนาที่ยั่งยืนในโรงเรียน : แนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนในโรงเรียนที่ผู้เขียนนำเสนอเป็นแนวคิดที่สำคัญ โดยเน้นว่าการพัฒนาโรงเรียนต้องไม่ใช่การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า แต่ต้องมุ่งเน้นไปที่การสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่สามารถรองรับการพัฒนาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ผู้เขียนได้เสนอให้มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาโรงเรียน

ยุทธศาสตร์เพื่อการตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียน : ผู้เขียนชี้ว่าการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาโรงเรียน ผู้บริหารต้องมีทักษะในการวิเคราะห์ปัญหา และข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ผู้เขียนได้นำเสนอแนวทางในการใช้ยุทธศาสตร์ที่เน้นการวางแผนระยะยาวและการทำงานร่วมกับบุคลากรในโรงเรียน

อย่าตำหนิครูฝ่ายเดียวเลยครับ : ผู้เขียนได้นำเสนอประเด็นสำคัญที่ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่ควรเป็นภาระของครูฝ่ายเดียว แต่ควรมีการสนับสนุน และการทำงานร่วมกันจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะ

ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ผู้เขียนยังเชื่อว่าการดำเนินครูเพียงฝ่ายเดียวในการที่ผลการเรียนของนักเรียนไม่ดีขึ้นไม่เป็นธรรม ครูต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ ทั้งในเรื่องของทรัพยากร และการพัฒนาทักษะ

5. ปกิณกะวิชาการ

ปกิณกะวิชาการ ที่รวบรวมประเด็นสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ ซึ่งมีการแบ่งย่อยเป็นหลายประเด็น ได้แก่ นักวิชาการ การประสานงาน การระดมสมอง และการประชุมเพื่อระดมความคิด แนวคิดเหล่านี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นระบบ

นักวิชาการ : หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงบทบาทสำคัญของนักวิชาการในฐานะผู้คิดค้น และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ผู้เขียนชี้ว่า นักวิชาการไม่เพียงแต่ต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาของตนเท่านั้น แต่ยังสามารถปรับตัว และประยุกต์ใช้ความรู้ในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปได้ การเป็นนักวิชาการที่ดีต้องมีทั้งความรู้ ทักษะการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างประโยชน์ต่อสังคม

การประสานงาน : ในส่วนของการประสานงาน ผู้เขียนได้กล่าวถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในการพัฒนาการศึกษา การประสานงานที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือที่ดีระหว่างบุคลากร นักเรียน และผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษา การประสานงานที่ดียังช่วยลดความขัดแย้ง และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการ

มาระดมพลังสมองกันเถอะ : หนังสือเล่มนี้ได้นำเสนอแนวคิดเรื่องการระดมพลังสมองเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแก้ไขปัญหา และสร้างสรรค์นวัตกรรม ผู้เขียนชี้ว่าการระดมพลังสมองเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น และเสนอแนวคิดใหม่ๆ โดยไม่มีการจำกัดความคิด การใช้กระบวนการนี้ช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์ และความคิดที่หลากหลาย

เล็กๆ น้อยๆ เกี่ยวกับการประชุมเพื่อระดมความคิด : ในประเด็นการประชุมเพื่อระดมความคิด ผู้เขียนได้เสนอแนะแนวทางการประชุมที่มีประสิทธิภาพ โดยเน้นที่การเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้เสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์ และการจัดการประชุมอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

มาทำผลงานที่สร้างสรรค์กันเถอะ : หนังสือเล่มนี้ได้เน้นถึงความสำคัญของการสร้างสรรค์ผลงาน โดยกระตุ้นให้ผู้อ่านเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนา และนวัตกรรมในแวดวงการศึกษา ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าการสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยขับเคลื่อนสังคม และการพัฒนาการศึกษา

สองคนทำงานร่วมกันได้ก็ดีแน่ ๆ แต่... : หนังสือได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือในการทำงาน โดยชี้ว่าการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลหรือทีมเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างผลงานที่ดียิ่งขึ้น การเน้นย้ำความสำคัญของการทำงานเป็นทีม และการประสานงานเป็นข้อดีของเนื้อหา

ทำไมผมจึงประสบความสำเร็จในธุรกิจ : ในประเด็นนี้ ผู้เขียนได้แชร์ประสบการณ์ส่วนตัวในการประสบความสำเร็จในธุรกิจ โดยเน้นถึงปัจจัยสำคัญ เช่น การมุ่งมั่น การวางแผน และการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ หนังสือได้นำเสนอหลักการที่สามารถนำไปปรับใช้ได้หลายบริบท ไม่ว่าจะเป็นในภาคธุรกิจ หรือการศึกษา

6. จุดเด่นและคุณค่าของหนังสือเล่มนี้

มีจุดเด่นที่สำคัญในด้านการนำเสนอเนื้อหาครอบคลุมหลากหลายประเด็นทางการศึกษา ทั้งการวิเคราะห์วิจัย การพัฒนาผู้เรียน และการประเมินโรงเรียน โดยเน้นแนวทางปฏิบัติที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริง นอกจากนี้ ยังมีคุณค่าในด้านการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน และการใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ทำให้เป็นคู่มือสำคัญสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับ

7. ข้อเสนอแนะ

หนังสือควรเพิ่มกรณีศึกษา และตัวอย่างการนำแนวคิดไปใช้จริง เสริมเทคนิคการบริหารจัดการที่ชัดเจน และเจาะลึกวิธีพัฒนาบุคลากรการศึกษา รวมถึงเสนอแนวทางปฏิบัติสำหรับการพัฒนาคุณธรรม และนิสัยการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้เนื้อหาสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

8. บทสรุป

นำเสนอเนื้อหาที่ครอบคลุมหลายประเด็นสำคัญในการพัฒนาการศึกษา เช่น การวิเคราะห์วิจัย การประเมินโรงเรียน และการพัฒนานิสัยผู้เรียน ซึ่งมีคุณค่าในด้านการนำแนวคิดไปปฏิบัติจริง อย่างไรก็ตาม หนังสือยังขาดกรณีศึกษา และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในบางหัวข้อ เช่น เทคนิคการบริหารจัดการ การระดมสมอง และการพัฒนาผู้เรียนในเชิงลึก หากเสริมด้วยตัวอย่างการปฏิบัติ และแนวทางเชิงปฏิบัติเพิ่มเติม หนังสือจะมีประสิทธิภาพและนำไปใช้ได้ในวงกว้างมากขึ้น

บรรณานุกรม

วัลลภ กันทิพย์. (2541). แนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด